

CHARTER voor de SOCIALE COÖRDINATIE georganiseerd door het OCMW van WATERMAAL-BOSVOORDE

In dit document wordt de organisatie van de Sociale Coördinatie voorgesteld. Het wordt met een intern reglement aangevuld.

1. Historiek van de Sociale Coördinatie van het OCMW van Watermaal-Bosvoorde

De Sociale Coördinatie van Watermaal-Bosvoorde is het gevolg van een aantal gezamenlijke evenementen die de noodzaak van de uitbouw van een netwerk in de gemeente naar voor hebben gebracht.

In 1991 nodigde mevrouw PAYFA, de toenmalige Voorzitster van het Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn, vertegenwoordigers van de medisch-sociale diensten uit op een bijeenkomst waarin specifieke kwesties zouden worden besproken. Dat initiatief heeft geleidelijk aan geleid tot de oprichting van de Jeugdcommissie, die maandelijks bijeenkwam en tot 1995 heeft bestaan. In dat jaar won dat overlegorgaan tussen de sociale actoren aan belang wat tot de versterking en de verbreding ervan leidde. Naar aanleiding van de groeiende buurtproblemen in de "Dries"- wijk van de gemeente zal mevrouw PAYFA, die burgemeester is geworden, inderdaad een beroep doen op de leden van de Commissie (OCMW, Begeleidingscentrum, Centrum voor Gezinsplanning, COE ...) om hen met de politieke vertegenwoordigers en de twee betrokken partijen samen te brengen. In een aantal vergaderingen konden ideeën besproken worden en vervolgens mogelijke benaderingen voorgesteld worden. De politiek had er aldus kennis van genomen en had besloten de voorstellen te gebruiken door speeltuinen te bouwen, er een straathoekwerker bij te betrekken, enzovoort.

Tegelijkertijd kwamen andere sociale actoren, formeel of informeel, samen met dezelfde doelstellingen, meer gericht op de jongere kinderen. Dat andere instrument had het ook mogelijk gemaakt om campagnes over specifieke thema's op te zetten.

Door de belangstelling en de ontwikkeling van bepaalde thema's door de talrijke debatten leek het de leden aangewezen om dat initiatief in een tweede fase verder te ontwikkelen. Vanaf dat moment heeft de Jeugdcommissie plaatsgemaakt voor een tweede initiatief: het Centrum voor Geestelijke Gezondheid. Dat is opgericht nadat er vastgesteld was dat er op het grondgebied van Bosvoorde een tekort aan zulke structuren is.

In 1997 is de Sociale Coördinatie van Watermaal-Bosvoorde officieel bekrachtigd door de ondertekening van een charter. Aangezien het aantal samenkomende actoren steeds belangrijker wordt en de noodzaak om hen samen te brengen essentieel is, stelt de heer COLSON, voorzitter van het Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn, de oprichting van een Sociale Coördinatie voor, volgens artikel 62 van de Organieke Wet van 8 juli 1976 (zie hierboven), die de mogelijkheid van sociaal overleg invoert. Dat evenement, dat de uitvoering van een van de eerste van dergelijke initiatieven toont, benadrukt de behoefte aan echte sociale netwerken, met andere woorden de wil om de bestaande netwerken in het gebied te institutionaliseren.

2. Geschiedenis van het sociale veld

De eerste ontwikkeling moet parallel worden gezien met de historische ontwikkeling van het sociale veld, in de breedste zin

van het woord. Ze toont namelijk hoe een traditionele samenleving geleidelijk verandert. Daarin was de sociale bijstand gebaseerd op de begrippen van "liefdadigheid" en "menslievendheid", zoals verkondigd door de "netwerken van primaire sociabiliteit". Die mechanische dynamiek wijzigt, zoals Durkheim het formuleert, laat plaats aan de organische dynamiek, waarbij het sociale naar een logica van specialisatie en techniciteit van de actoren verwijst. Naarmate de werkerterreinen zich volgens duidelijke en specifieke categorieën ontwikkelen, worden de maatschappelijke werkers voortdurend deskundiger en voelen zij de behoefte om hun kennis en hun ervaringen te delen. Het vormen van netwerken is noodzakelijk¹ om een breed begrip van de sociale realiteit te ontwikkelen en de gebruikers zo goed mogelijk te begeleiden, via coherentie en interinstitutionele samenhang. Coördinerende initiatieven ontstonden eerst spontaan, voordat ze enkele jaren later geïnstitutionaliseerd en gesubsidieerd werden. (URIAS, 2014, blz. 3-4).

3. Conceptualisering van de Sociale Coördinatie

De Sociale Coördinaties maken deel uit van de initiatieven die de bestaande netwerken in een gebied institutionaliseren en vinden hun wettelijke referentie in de Organieke Wet van 8 juli 1976 van de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn, in artikel 62: "*Het centrum kan aan instellingen en diensten die binnen het ambtsgebied van het centrum een sociale activiteit of specifieke activiteiten uitvoeren, voorstellen om gezamenlijk één of meer comités te vormen waarin het centrum en die instellingen en diensten hun werkzaamheden kunnen coördineren en overleg plegen over de individuele of collectieve behoeften en de middelen om daarin te voorzien.*" (OW, 8.7.1976, sectie 62). Hoewel het een facultatieve opdracht blijft, worden de organisaties er dus sterk toe aangemoedigd om in het sociaal overleg een leidende rol te spelen².

¹ De Unité de Recherche en Ingénierie et Actions Sociales (URIAS, Onderzoekseenheid voor Ingenieurswetenschappen en Maatschappelijke Welzijn) wijst op die verandering en de moeilijkheden die eruit voortvloeien. "*In België is de psycho-medico-socio-culturele werking niet centraal georganiseerd. De betrokken bevoegdheden zijn verdeeld over verschillende officiële instanties (federale, regionale, gewestelijke, provinciale, gemeentelijke) en verspreid over strikt van elkaar gescheiden sectoren. Heel wat publieke en private actoren worden erbij betrokken, met werknemers die een heel diverse vorming en functie hebben. Het gevolg is dat een enkeling of een familie in moeilijkheden vaak tegelijkertijd een beroep moet doen op diverse organisaties, en als het ware in schijfjes wordt verdeeld door de afzonderlijke werking van verschillende hulpverleners.*" (URIAS, 2014, p. 3)

² Dit type van overleg, dat vooral op de coördinatie betrekking heeft, kwam niet onmiddellijk tot stand. In artikel 63 van de Organieke Wet nam de dynamiek van een "hulpverleningsnetwerk" in 1975 inderdaad een dominante plaats in (URIAS, 2014, p. 10), omdat men wilde afzien van de logica van behoefte door de Commissies van Openbare Onderstand om te vormen tot Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn en door nieuwe statuten voor de verenigingswereld te definiëren: "*Om tot een soepele samenwerking te komen, met continuïteit in de begeleiding van de betrokkene en een praktische dagelijkse organisatie van de bepalingen van artikels 58 en 63, moet er een permanent contact zijn tussen de sociaal werkers van alle diensten in de streek waar het centrum gelegen is. Het centrum heeft dus de opdracht om overleg te plegen op het vlak van behandeling en begeleiding.*" (Belgische Senaat, 1975, blz. 22 in *ibid.*) Zo wordt er meer nadruk gelegd op gezinnen en individuen in het bijzonder, op het vermijden van dubbel werk en op de samenhang van de acties (*ibid.*).

Die dynamiek zal in 1976 enkele veranderingen ondergaan, met het verschijnen van het "coördinatie-netwerk" waar nieuwe aandacht wordt besteed aan algemenere problemen die veel mensen in een bepaald gebied treffen (FASTRES, 2009, in *ibid.*). "*Het centrum kan aan de instellingen en diensten met een sociale activiteit binnen het centrum voorstellen formuleren om met hen een comité op te richten waar de sociaal werkers van het centrum en die van de betrokken instellingen en diensten hun werking kunnen coördineren ten gunste van eenzelfde individueel geval en zich kunnen beraden over de individuele of collectieve noden en over de middelen om er gevolg aan te geven.*" (VERBIST, 1976, in *ibid.*)

In 1992 is er een laatste wijziging, waardoor alle maatschappelijke werkers tot de Sociale Coördinaties toegang krijgen (*ibid.*, p. 10), waarbij geleidelijk het meer technisch worden van het niet-commerciële sociale veld en de toename van het aantal werkgroepen worden erkend (*ibid.*, p. 11).

De omzendbrief over de financiering van de Sociale Coördinatie van de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zegt daarover het volgende: *“‘Sociale Coördinatie’ bestaat uit overleg van lokale publieke en private sociale actoren, met als doelstelling een identificatie, een samenwerking en coördinatie van preventieve acties en van strijd tegen armoede, sociale uitsluiting en onzekerheid. De ‘Sociale Coördinatie’ moet ons doen nadenken over hoe het verder moet en hoe de welzijnsbeleid op lokaal vlak moet worden gevoerd. Dat kan best door adviezen en richtlijnen te formuleren voor zowel lokale partners als voor gemeentelijke, regionale en gewestelijke instanties, met respect voor eenieders verantwoordelijkheid en bevoegdheden. Daarenboven kan sociale coördinatie, met de betrokken actoren, tot gecoördineerde acties leiden. Ze leidt tot convergentie en participatie, met respect voor de specificiteit van de acties en voor de verantwoordelijkheden van alle betrokken partners. Ze werkt ook op democratische wijze.”* (Omszendbrief over de financiering van Sociale Coördinatie van de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, 2010-2014, in URIAS, 2014, p. 12).

Elke Sociale Coördinatie heeft haar eigen structuur, met behoud van een min of meer vergelijkbare achtergrond. Het blijft evenwel moeilijk om een precieze definitie te geven van de betekenis die eraan moet worden toegekend, gezien de historiek van elk van de initiatieven, de associatieve en openbare berichtgeving door de gemeente en de debatten die er worden gevoerd. Daarom wordt een conceptualisering voorgesteld, die positief tegenover schommelingen blijft.

De Sociale Coördinatie is tenslotte de structuur die de uitvoering en de verbetering van een netwerkwerk mogelijk maakt, door het samenbrengen van de verschillende sociale actoren van een gemeente. Zo’n initiatief kan verschillende gedaantes aannemen en om bij het perspectief van Watermaal-Bosvoorde aan te sluiten, zullen we de volgende elementen behouden: *“coördinatie van werknemers of verenigingen en diensten, **multithematisch** (met hulpverleners uit verschillende sectoren, op transversale wijze) of **thematisch** (met hulpverleners rond een welbepaald thema)”, “coördinatieplaatsen van werknemers of verenigingen en diensten op **lokaal** (gemeente, wijk), **intercommunaal**, **regionaal**, **federaal vlak**” en “plaatsen met diverse **doelstellingen**: uitwisseling van informatie, van ideeën, vorming, onderling overleg, uitbouwen van gemeenschappelijke projecten, bekomen van subsidies, diagnosestelling, vorderingen, lobbying, enz.”* (ibid., p. 5).

Dat netwerk, dat werd gevormd op basis van waarnemingen en behoeften die op het terrein aan het licht kwamen, komt meestal tot uiting in de vorm van een "coördinatie-netwerk", in die zin dat het voor de medewerkers mogelijk maakt samen te komen om hun opdrachten aan te passen en de band te verbeteren (MOTTINT, 2008, blz. 3). In feite is de dynamiek, na de genoemde specialisatie en technisering van de actoren, essentieel geworden voor de wederzijdse kennis tussen organisaties en voor de ontwikkeling van gemeenschappelijke doelstellingen. Dat eerste perspectief kan dus een tweede perspectief mogelijk maken dat gericht is op een "netwerk van projecten" door de samenwerking van diensten om gemeenschappelijke projecten te ontwikkelen, *"of zelfs een beleid van actie die transversaal naar de diensten is"*. (ibid., p. 2).

4. Doelstellingen van de Sociale Coördinatie

- 1) Een plaats voor informatie, uitwisselingen en debatten tussen de verschillende actoren zijn.
- 2) Een plaats zijn waar de functies, de doelstellingen en de rollen van de instellingen worden verspreid, een plaats van wederzijdse kennis.
- 3) De actoren op het terrein zo goed mogelijk vertegenwoordigen en naar coherentie en synergieën in professionele interventies streven, ongeacht de psychologische, de sociale of de medische problemen die zich voordoen, op basis van welomschreven ethische richtlijnen; in dat verband vereist de garantie van een coherent optreden respect voor de verschillen, d.w.z. voor de middelen van elk van de actoren.
- 4) Nieuwe methodes voor werkrelaties onderzoeken die de actoren erkennen en ondersteunen.

- 5) Verstandig omgaan met conflicten of tegenstrijdigheden door confrontatie, de enige bron van opheldering en dynamiek, steeds met respect voor anderen.
- 6) Een grotere efficiëntie voor de gebruiker zoeken en dubbel werk vermijden.
- 7) Een echt netwerk van maatschappelijke solidariteit bevorderen.
- 8) Een evolutieve analyse mogelijk maken van de problemen op het terrein en de manier waarop die door de maatschappelijke werkers worden aangepakt, met betrekking tot de voorziene en toegestane middelen.
- 9) Geleidelijk een samenhangend en geïntegreerd sociaal beleid opbouwen dat zo efficiënt mogelijk inspeelt op de vragen en de behoeften van de gebruikers, met respect voor hen.
- 10) Creativiteit op psychologisch, sociaal, medisch en cultureel gebied ontwikkelen.